

Avd. för tillväxt och samhällsbyggnad
Marianne Leckström
Avd. för ekonomi och styrning
Magnus Forslund

Angående budgetära konsekvenser i anledning av PSI-direktivets värdefulla datamängder

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har bistått PwC med beräkningar av ett förmodat intäktsbortfall för kommunsektorn i det fall EU-kommissionen kommer att identifiera adresser, byggnader, fastighetsindelning och viss topografi som värdefulla datamängder.

Grundförutsättningar

Inga kostnadsökningar för kommunerna

Vi har endast fört upp sådana kommunala datamängder på listan som kommunerna redan tillhandahåller via en statlig myndighet. Detta gäller exempelvis belägenhetsadresser, byggnader, fastigheter, topografi, NVDB-data, bullerkartläggningar och luftkvalitet. Sådan data är harmoniserad och myndigheten sköter tillhandahållandet på ett samlat vis. Annan kommunal data är sannolikt inte harmoniserad mellan kommunerna emellan och/eller finns inte i alla kommuner. Tillhandahållandet av de datamängder som av EU-kommissionen kommer att identifieras som värdefulla, kommer att behöva uppfylla en rad tekniska krav. Det kommer inte att vara möjligt för flertalet kommuner att själva uppfylla dessa.

Med detta resonemang har vi inte sett behovet att beräkna kostnadsökningar för t.ex. harmonisering, uppbyggnad av tekniska miljöer och förvaltning för tillhandahållande. I det fall att andra kommunala datamängder än de som redan tillhandahålls via en statlig myndighet blir identifierade som värdefulla, behöver kommunerna ekonomisk kompensation och hjälp med datavårdskap etc.

Kommunerna kan dock inneha *varianter* på sådana datamängder som Lantmäteriet tillhandahåller och tagit upp på sin lista till EU-kommissionen. T.ex. har både Lantmäteriet och flera kommuner egna ortofoton, men Lantmäteriets foton är rikstäckande och mindre detaljerade än kommunernas. Vi har i samråd med Lantmäteriet valt att i nuläget inte beräkna några ekonomiska konsekvenser för kommunerna i det fall att kommunala ortofoton, höjddata, stompunkter etc träffas av direktivet. Dock har vi gjort beräkningar av sådana kommunala intäktsförluster som uppkommer till följd av att exempelvis adresser, byggnader, fastighetsindelning och topografi från Lantmäteriet klassas som värdefulla data.

Bakgrund

Geodataverksamheten hos kommunerna är delvis externt avgiftsfinansierad. Graden av avgiftsfinansiering varierar starkt beroende av lokala och regionala förutsättningar.

Kommunernas intäkter påverkas av en eventuell föreskrift om öppna data för adresser, byggnader, fastighetsindelning och viss topografi. Dessa datamängder utgör en betydande del av kommunernas storskaliga (detaljerade) geodata i den s.k. primärkartan eller baskartan.

Vi har identifierat följande externa intäkstyper med primärkartan/baskartan som grund: Nyttjande av denna genom avtal eller enstaka uttag, grundkarta (underlag för detaljplan) och nybyggnadskarta (underlag för bygglov). Dessutom har kommunerna intäkter från det statliga Lantmäteriet för sina bidrag till de nationella databaserna, de s.k. ABT-avtalen (Adresser, Byggnader och Topografi). Dessa ersättningar bygger på Lantmäteriets totala avgiftsintäkter och minskade 2017-19 med ca 5,5 mnkr, bl.a. pga. att Lantmäteriet m.fl. statliga myndigheter hade slopat avgifterna sinsemellan.

Kommunernas intäkter för enstaka uttag av primärkarta/baskarta, grundkarta och nybyggnadskarta är konjunkturberoende, då de är starkt kopplade till samhällsbyggnads- och befolkningsutvecklingen. Vi har sedan hösten 2018 sett en betydande avmattning inom planering, bygglov och fastighetsbildning, framför allt beträffande bostadsbyggandet. De resultat som vi redovisar i detta PM bygger på intäkter från 2019, varför de sannolikt är lägre än ett genomsnitt över längre tid. De framtida effekterna av Corona-utbrottet är osäkra.

Bedömningar

De aktuella datamängderna är så pass betydande för värdet av primärkartan/baskartan att vi valt att redovisa hela beloppet som en intäktsförlust.

Vi har gjort bedömningen att intäkterna för grundkartan kan slås samman med de för primärkarta/baskarta. Där ingår visserligen en varierande mängd arbetstimmar som beror av behovet att uppdatera primärkartan/baskartan över respektive planområde. Då arbetsinsatsen är så olika från fall till fall och de totala intäkterna för grundkartan är så små i sammanhanget (10 %), har vi valt att låta hela beloppet ingå i summan.

Intäkterna för nybyggnadskartor utgör en betydande andel av kommunernas intäkter. Det råder dessvärre en osäkerhet kring i vilken grad de öppna datamängderna kommer att påverka behovet av nybyggnadskartor för att kunna pröva bygglovsansökningar. Taxeintäkterna kan därmed komma att minska. Vi har därför bedömt att intäkterna för nybyggnadskartan behöver särredovisas. Vi bedömer att även digitaliseringen och förändrad lagstiftning kan komma påverka den kommunala PBL-taxan.

Metod

SKR ställde den 26 februari 2020 en enkät till ett urval kommuner med frågor om deras externa intäkter. För att underlätta för respondenterna har vi efter samråd med PwC efterfrågat 2019 års värden.

För närmare fakta om metoden, se bilaga 1, Resultat och metodbeskrivning.

Resultat

Inkomstbortfall för kommunsektorn

Beräknat intäktsbortfall primärkarta/baskarta samt grundkarta: 140,5 mnkr per år

Beräknad intäkt för nybyggnadskarta, som till oförutsebar del kommer att drabbas av ett intäktsbortfall: 122,8 mnkr per år

Faktiska intäkter 2018 genom ABT-avtalen med Lantmäteriet, där hela summan kommer att utgöra ett intäktsbortfall: 35,2 mnkr per år

För närmare fakta om resultatet, se bilaga 1, Resultat och metodbeskrivning.

Bilaga 1: Resultat- och metodbeskrivning

Nedan redovisas intäktsbortfallet för fyra olika befolkningsgrupper. För tydlighetens skull så har vi separerat de angivna intäkterna ifrån de beräknade. Totalt skulle intäkterna motsvara drygt 263 miljoner kr. Intäkterna i grupperna 1 och 2 står för drygt 90 miljoner kr vardera, i grupp 3 för knappt 56 miljoner kr och i grupp 4 slutligen för drygt 23 miljoner kr.

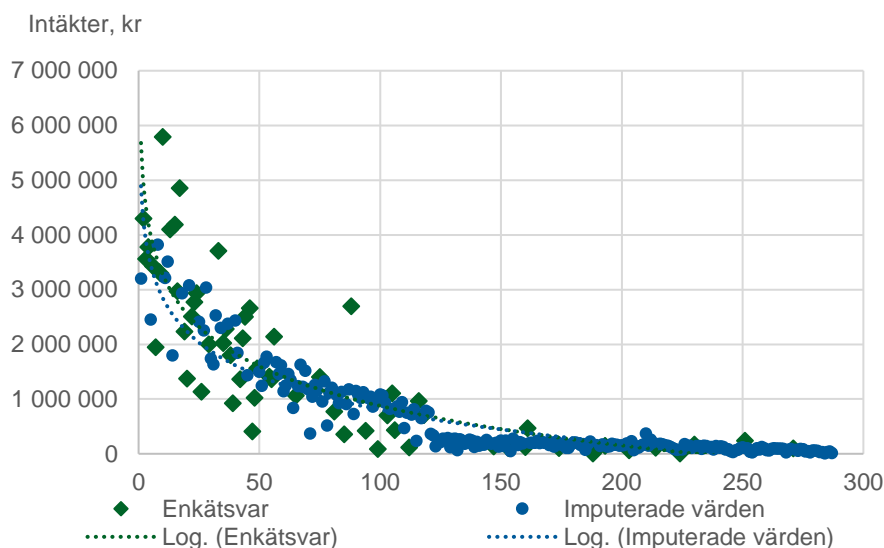
	Enkät svar		Imputerade värden		Totalt	
	Antal	Intäkt, kr	Antal	Intäkt, kr	Antal	Intäkt, kr
Fler än 100 000 invånare	11	57 933 000	7	33 266 773	18	91 199 773
40 000 – 99 999 invånare	24	49 988 558	22	43 217 306	46	93 205 864
20 000 – 39 999 invånare	13	10 785 447	46	44 996 176	59	55 781 624
Färre än 20 000 invånare	15	1 902 854	152	21 302 427	167	23 205 280
Totalt	63	120 609 859	227	142 782 682	290	263 392 541

Nedan redovisas intäkterna efter vilken typ av karttjänst det avser. Vi har valt att särredovisa intäkterna för nybyggnadskartan då det är oviss i vilken utsträckning intäkterna för dessa kommer att påverkas.

	Baskarta och grundkarta	Nybyggnadskarta	Totalt
Fler än 100 000 invånare	56 955 887	34 243 886	91 199 773
40 000 – 99 999 invånare	46 372 776	46 833 088	93 205 864
20 000 – 39 999 invånare	23 909 253	31 872 370	55 781 624
Färre än 20 000 invånare	13 323 597	9 881 683	23 205 280
Totalt	140 561 514	122 831 027	263 392 541

Beräkning av intäktsbortfall

Underlag för beräkningen har utgjorts av kommunernas totala ABT-ersättning (minus grundavdraget på 13.000 kr). Med denna som grund har vi utifrån svaren i enkäten tagit fram imputerade värden för övriga kommuner. Resultatet kan ses i diagrammet nedan, där varje punkt representerar en kommun. För att öka läsbarheten ligger storstädernas intäkter utanför diagrammet. De gröna punkterna motsvarar de uppgifter som samlats in i enkäten, medan de blå representerar de imputerade värdena.

Urval

SKR gör vanligen ett icke proportionellt stratifierat urval för de undersökningar där vi bedömer att det är lämpligt. Urvalet stratifieras och viktas beroende på befolkningsstorlek. Syftet med stratifieringen och viktningen är att få en tillbörlig mängd svar från de större kommunerna, trots att de är få till antalet. Av olika anledningar är det ofta viktigt att få god täckning bland de större kommunerna, inte minst då verksamheten här berör en stor andel av befolkningen.

1. Fler än 100 000 invånare
2. 40 000–99 999 invånare
3. 20 000–39 999 invånare
4. Färre än 20 000 invånare

För den aktuella enkäten gjordes ett urval på totalt 81 kommuner, fördelade i de fyra nämnda grupperna enligt nedan.

Grupp	Antal svar	Antal utskickade	Samtliga kommuner
1	11	13	18
2	24	28	46
3	13	14	59
4	15	26	167
Totalt	63	81	290

Svarsfrekvens

Svarsfrekvensen i undersökningen blev totalt 78 procent, varav lägst i gruppen med färre än 20 000 invånare, 58 procent. I de övriga tre grupperna var svarsfrekvensen över 85 procent. Vi bedömer att detta är tillräckligt bra för att kunna dra generella slutsatser ifrån materialet och att använda det som en grund för att beräkna ett intäktsbortfall för samtliga landets kommuner.

Grupp	Svarsfrekvens
1	85%
2	86%
3	93%
4	58%
Totalt	78%